



קול קורא

פיקציה 13: טלוויזיה וספרות

הכנס ללימודי טלוויזיה של בית הספר לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש, אוניברסיטת תל-אביב
בשיתוף המכון הישראלי לפואטיקה וסמיוטיקה ע"ש פורטר

ימים ג'-ד', 28.2–1.3, 2023

הרגע הטלוויזיוני העכשווי מנכיח בעוצמה את מערכת היחסים הארוכה והמרתקת שמתקיימת בין הטלוויזיה לספרות. **בית הדרקון** (—2022) ו**שר הטבעות: טבעות הכוח** (—2022), שתי ההפקות הטלוויזיוניות המושקעות והמדוברות של השנה האחרונה, עיבודים ליצירות ספרותיות, שוברות בימים אלה נתוני צפייה ומציפות את השיח. אולם יחסי הגומלין בין הטלוויזיה והספרות אינם תחומים רק לעיבודים טלוויזיוניים ראוותניים אלה של ספרות הפנטזיה ומתבטאים במנעד רחב של היבטים שונים של היצירה העכשווית.

ראשיתה של ההיסטוריה המשותפת של הספרות והטלוויזיה כבר בסוף המאה ה-19, עשורים לפני שעלתה לשידור תוכנית הטלוויזיה הראשונה, אז דמיינה הספרות את הטלוויזיה; והמשכה לאחר הופעתו של המסך הקטן, בהפיכתה של הספרות למקור מתמשך של יצירה טלוויזיונית, כאשר ספרים עובדו לדרמות בודדות ולסדרות. על רקע זה, לאורך השנים, התקיים בין הטלוויזיה והספרות מערך יחסים משתנה שהתעצב על ידי שינויים בדומיננטיות התרבותית והפך את המפגש ביניהם לזירה פורייה למחקר.

מחקרי אדפטציה כגון אלו של לינדה האטצ'ן ושרה קארדוול הפנו מבט אל הסוגיות השונות העולות מהעיבוד בין מדיום למדיום, והאופן שבו הוא יכול לתרום לחקירת היחסים המתקיימים ביניהם, כמו גם לדיון הפנימי בהגדרתו של כל אחד מהם. עיבודים של ספרות לטלוויזיה כוללים סוגות רבות, מרומנים היסטוריים (*I, Claudius*, 1976), לקומיקס (*Justice League Infinity*, 2021-2022), מפנטזיית אימה (*Lovecraft Country*, 2020), לדוקו (*The Andy Warhol Diaries*, 2022). בהתאמה, עיבודים מטלוויזיה לספרות כוללים נובליזציה של סדרות מד"ב (עשרות ספרי *Doctor Who* ו-*Star Trek* פורסמו החל משנות ה-60), דרמות (*Life on Mars*, 2012-), או סיטקום (*I Dream of Jeanie*, 1966), בין היתר. שפע היצירה הבין-מדיומלית הזו מזמין התבוננות על הייחודיות של כל מדיום ועל הזיקה ביניהם (קונסטנטין וורוויס, יאן בטנס).

מבחינה צורנית, חוקרי נרטיב כגון שון או'סאליבן ואליזבת אלסופ דנים במורכבות נרטיבית (ג'ייסון מיטל) בטלוויזיה ובספרות ומציעים מחקר מטא-טקסטואלי של בניית סיפור ונקודות המפגש האפשריות בין זה הכתוב לטלוויזיוני, כפי שהדבר עולה למשל בעונה האחרונה של *Westworld* (—2016). מבחינה טקסטואלית, היצירה הטלוויזיונית העכשווית מתאפיינת בהדגשה מוגברת של מאפיינים ספרותיים במובהק – שימוש מוגבר בכותרות (*Watchmen*, 2019), חלוקה לפרקים (*Stranger Things*, 2016) ויצירה של סדרות אנתולוגיה (*Fargo*, 2014). ונשאלת השאלה האם השפעות מקבילות מתרחשות גם בשדה הספרותי?

לבסוף, גם אופן צריכת הטלוויזיה הפך עם השנים יותר ויותר דומה לאופן שבו אנו צורכים ספרות. במקום לוח שידורים המכתיב לצופה מה, מתי ואיפה לצפות, חווית הצפייה היום מזכירה יותר ויותר את חווית הקריאה: היכולת של הצופה לבחור סדרה מתוך "ספרייה" עצומה של סדרות, להחליט את מהירות ה"קריאה" שלו, את הזמן ואת המקום שבו הוא צופה (כולל בהמתנה לרופא או בטיסה טרנס-אטלנטית), את סדר הצפייה (ואפילו היכולת להתחיל מהסוף). במקביל גם הספרות נעשתה יותר "טלוויזיונית", אם דרך הקריאה הנעשית על מסכים



(דוגמת קינדל), ואם במודלים העסקיים שחלקם מצביעים על "נטפליקסיזציה". בעידן ה"התלכדות התרבותית" (הנרי ג'נקינס), אין ספק שהטלוויזיה והספרות התקרבו מאוד זו לזו.

בכנס זה אנו מעוניינים לבחון לעומק קשרים שונים בין הספרות לבין הטלוויזיה בהקשרים עולמיים – בהיבטים עכשוויים ותוך בחינה של ההיסטוריה שלהם. בהקשר המקומי נשאל האם הקשרים בין ספרות לטלוויזיה ישראלית דומים לנעשה במקומות אחרים, או שמא ל"עם הספר" יש גרסה משלו ליחסים אלו?

אנו קוראים להצעות שיעסקו בשאלות שלעיל, או באחד מהנושאים הבאים:

- האתגרים העומדים בפני עיבודי ספרות למסך הקטן
- יחסי הכוחות בין הטלוויזיה והספרות
- סופרים/ות הפונים לטלוויזיה
- דימויים טלוויזיוניים של ספרות וסופרות/ים
- הטלוויזואליזציה האפשרית של הספרות
- סוגיות של סיווג, קיטלוג, מידענות ואוריינות בטלוויזיה
- ז'אנרים ספרותיים וז'אנרים טלוויזיוניים
- הספרייה והארכיון
- ההקשר הישראלי
- בין מודלים כלכליים של ספרות למודלים כלכליים של טלוויזיה

את ההצעות יש לשלוח עד 30.10.22 לתיבת הדואר של הכנס: tv.studies.il@gmail.com. על ההצעות לכלול את שם המרצה, כותרת הרצאה, רשימה ביבליוגרפית קצרה (בין 3 ל-5 פריטים), שיוך אקדמי ותקציר בן 200 מילה. משך כל הרצאה יהיה 20 דקות.

בברכה,

חברי וחברות ועדת הכנס, איתי חרל"פ, נועם יורן, דן ערב, יעל לוי, גל נדלר ודנה מסד, דנה גרין, מפיקת הכנס. בשיתוף המכון הישראלי לפואטיקה וסמיוטיקה ע"ש פורטר.